

Samenvatting

Burgemeester en Wethouders hebben besloten tot het aangaan van de nieuwe overeenkomst met de nutsbedrijven Enexis en WML (Overeenkomst Gemeenten en Nutsbedrijven 2021, kortweg OGN 2021) ter vervanging van de oude (OGN 2011). De OGN is een reeks van (deels financiële) afspraken die samenhangen met kabels en leidingen in de ondergrondse openbare ruimte. Die afspraken gaan over het verleggen of verwijderen van kabels en leidingen, over de ligging en indeling van leidingstroken en over grondwerk en de wijze van uitvoering. De nieuwe overeenkomst geeft de gemeente meer handvaten om tot een duurzaam beheer van de ondergrond te komen, dit tegen de laagst maatschappelijke kosten.

Beslispunten

1. Besluiten tot het aangaan van de Overeenkomst Gemeente en Nutsbedrijven (OGN 2021) met Enexis en WML onder voorbehoud van besluitvorming door de raad als omschreven onder het tweede beslispunt.
2. De raad conform bijgaand concept raadsvoorstel en –besluit voorstellen tot vaststelling van de “Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren 2019 Gemeente Maastricht” (AVOI2019), onder gelijktijdige intrekking van de AVOI2016.
3. Besluiten tot het mandateren van de Manager Ruimte tot het aanpassen van het Handboek Kabels & Leidingen 2016 gemeente Maastricht en tot aanpassing van de in 2015 gesloten overeenkomst met EnNatuurlijk, dit met het oog op de inwerkingtreding van de OGN 2021 per 1 januari 2021.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 12 november 2019:

Conform.

1. Aanleiding

De ambtelijke werkgroep Overeenkomst Gemeenten en Nutsbedrijven (bestaande uit vertegenwoordigers van diverse Limburgse gemeenten, Enexis en WML) heeft bij brief van 1 september 2019 gevraagd om in te stemmen met het aangaan van een nieuwe overeenkomst met de nutsbedrijven per 1 januari 2021 (OGN2021). Het betreft hier de opvolger van de oude OGN2011 waarin nagenoeg alle gemeenten in Limburg participeren. De vraag is om in te stemmen met het aangaan van een nieuwe OGN2021 welke overeenkomst in principe wordt gesloten voor de duur van 15 jaar (zie bijlagen B2 en B3).

2. Context

De OGN is een reeks van afspraken die samenhangt met kabels en leidingen in de openbare ruimte. De ondergrondse openbare ruimte is vooral in binnenstedelijke en industriegebieden vaak een janboel van vervuilingen, obstakels, leidingen waarvan de eigenaar onbekend is (zgn. weesleidingen), etc. Om hier adequaat mee te kunnen omgaan bevat de OGN een reeks afspraken hierover. Deze hebben een belangrijke financiële component maar zijn ook vaak technisch van aard. Denk hierbij aan:

- Geld dat door de Nutsbedrijven betaald moet worden om de openbare ruimte op te breken en weer te herstellen;
- Geld dat door de gemeente betaald moet worden als er kabel- of leidingverleggingen moeten plaatsvinden omdat de gemeente reconstructies wenst uit te voeren;
- Afspraken over weesleidingen (leidingen waarvan de eigenaar onbekend is) en vervallen leidingen (leidingen die buiten bedrijf zijn).
- Afspraken over leidingstroken, grondwerk, uitvoering en straatwerk.

Op dit moment zijn dit soort zaken geregeld in de OGN 2011. Deze overeenkomst is in beginsel aflopend en kan vóór 1 januari 2020 worden opgezegd. Zo'n opzegging zou voor WML in werking treden per 1 januari 2021 maar Enexis heeft op basis van de OGN2011 nog een aantal doorlopende rechten die, ondanks opzegging, zouden doorlopen tot 2031. In dit verband is verder relevant dat wij onderdelen van deze materie hebben geregeld in de Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren (AVOI2016) en het Handboek Kabels en Leidingen. Ook is er een separate afspraak (verlegregeling) vastgelegd in een overeenkomst met Ennatuurlijk welk bedrijf in Limburg actief is op het gebied van infrastructuur met betrekking tot distributie van warmte en koude in de provincie Limburg. Het aangaan van de OGN2021 is weliswaar een collegebevoegdheid maar veronderstelt wel een beperkte aanpassing van de AVOI2016 wat een raadsbevoegdheid is. Vandaar dat wordt voorgesteld de besluitvorming over het aangaan van de OGN2021 te koppelen aan besluitvorming van de raad over de actualisering van de AVOI2016.

3. Gewenste situatie

Vorig jaar is de OGN 2011 nader beschouwd waarbij is geconstateerd dat deze niet meer op alle punten aan de eisen van de tijd voldoet. Er zijn veel nieuwe ontwikkelingen en de energietransitie is aan de orde. Dat betekent dat er een enorme opgave ligt om bestaande netwerken te vernieuwen en uit te breiden en daar ook andere netwerken aan toe te voegen waardoor het veel drukker wordt in de ondergrond. Tegen deze achtergrond en gelet op het feit dat de OGN2021 ook bij opzegging op belangrijke punten voor Enexis ongewijzigd zou doorlopen tot 2031, is toen geoordeeld dat het verstandig is te onderzoeken of er draagvlak is voor een voortgezette samenwerking op basis van een geactualiseerde OGN 2021. De onderzoeksopdracht is vorig jaar geformuleerd in een bestuurlijk overleg van de nutsbedrijven en de centrumgemeenten. Samenvattend zijn de volgende vragen gesteld:

1. Onderzoek de mogelijkheden tot voortzetting van de samenwerking van de Limburgse gemeenten en de beide nutsbedrijven gericht op duurzaam beheer van de ondergrond tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.
2. Betrek daarbij een evaluatie van de samenwerking op basis van de huidige OGN2011.
3. Onderzoek of het vaststellen van een publiekrechtelijke verordening in plaats van een privaatrechtelijke overeenkomst voordeliger is voor de gemeenten.
4. Onderzoek of een eventueel te sluiten nieuwe OGN2021 een adequaat antwoord is op de diverse maatschappelijke ontwikkelingen zoals de energietransitie.

Deze opdracht is opgepakt door een ambtelijke werkgroep met deelnemers vanuit gemeenten, Enexis en WML en heeft geleid tot een ambtelijk advies van de werkgroep OGN d.d. 18 maart 2019. Het ambtelijk advies is nadien verder onderbouwd met aanvullende stukken die op verzoek van wethouder Aarts zijn geproduceerd.

Belangrijkste conclusies:

- Het werken met een privaatrechtelijke overeenkomst zoals de OGN biedt veel voordelen ten opzichte van het alternatief, te weten het vaststellen van een publiekrechtelijke regeling (verordening). Denk hierbij aan praktisch werken, weinig bureaucratie en een uniforme en zo eenvoudig mogelijke aanpak.
- Op basis van onderzoek naar de belangrijkste projecten die in 2017 en 2018 in Maastricht zijn uitgevoerd (en waarbij kabel- en leidingenverleggingen aan de orde waren) blijkt dat voorgestelde OGN 2021 financieel gunstiger uitpakt dan de huidige OGN 2011. Ingeschat wordt dat die kosten ca 25% gunstiger (lager) zijn. Ten opzichte van een publiekrechtelijke regeling (model zoals Venlo dat hanteert) wordt ingeschat dat de OGN 2021 ca 30 – 35% gunstiger is. Heel indicatief schatten wij in dat de kosten in Maastricht per jaar ca € 100.000,-

lager liggen (OGN2021 t.o.v. OGN2011) en nog lager (ca € 125.000,-) wanneer we de OGN2021 afzetten tegen een publiekrechtelijke verordening.

In de genoemde bedragen zijn de grootschalige projecten weggelaten, indien die ook mee worden genomen in de beschouwing dan gaat het indicatief om een verdubbeling van de genoemde bedragen. Deze lagere kosten zullen in de praktijk worden vertaald in lagere projectkosten en/of een meer duurzaam beheer van de ondergrond. Het is immers beter soms meer kabels en leidingen te saneren omdat er, gelet op toekomstige behoeften, in dat specifieke werkgebied juist extra ruimte is gewenst met het oog op toekomstige ontwikkelingen. M.a.w., de kost gaat soms voor de baat uit, gemeenten en nutsbedrijven betalen ieder een evenredig deel (50/50), maar het uiteindelijke plaatje zal tot de laagste kosten voor de burger leiden.

- De nieuwe OGN 2021 biedt meer sturingsmiddelen voor de gemeente als regievoerder van de ondergrond. Daarmee kan meer invloed worden uitgeoefend op de duurzame sanering van de ondergrond zoals het opruimen van weeskabels en leidingen (leidingen met onbekende eigenaar), het herinrichten van kabel- en leidingentracé 's en het omgaan met vervuilde grond. Dit is zeer belangrijk met het oog op de komende energietransitie en de noodzakelijke vernieuwing en uitbreiding van netwerken. De verdeling van de kosten tussen gemeenten en nutsbedrijven (in principe 50/50) is zodanig dat dit ook meehelpt bij het uitvoeren van noodzakelijke werkzaamheden tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Immers, links om of rechts om, de rekening komt altijd bij de burger terecht.
- De nieuwe OGN wordt gesloten voor de duur van 15 jaar hetgeen samenhangt met de nog bestaande rechten van Enexis. De mogelijkheid is ingebouwd de OGN tussentijds aan te passen indien het Gemeentelijk Platform Kabels en Leidingen (GPKL), VEWIN en Netbeheer Nederland (als koepels van de nutsbedrijven) landelijk overeenstemming bereiken over een andere kostenverdeling tussen de nutsbedrijven en de gemeenten.

Dit advies en de aanvullingen daarop zijn nadien besproken in een bestuurlijk gremium van gemeenten, Enexis en WML op 13 juni 2019 en daar "akkoord" bevonden. Akkoord betekent in dit verband dat het ambtelijk advies ten grondslag kon worden gelegd aan een nieuw te schrijven tekst van de OGN 2021 die aan de Limburgse gemeenten kon worden gepresenteerd.

De ambtelijke werkgroep OGN (incl. Enexis en WML) heeft de nieuw vast te stellen tekst van de OGN 2021 inmiddels aangeboden aan de gemeenten bij brief van 1 september 2019 en uw college wordt gevraagd of de gemeente Maastricht wil instemmen met het sluiten van de OGN 2021 (als geactualiseerde versie van de huidige OGN 2011).

Dezerzijds wordt voorgesteld hier mee in te stemmen.

Het besluiten tot het aangaan van een nieuwe OGN 2021 betekent dat enkele bestaande documenten moeten worden aangepast omdat deze documenten een aanvullende betekenis hebben t.o.v. de OGN 2011. In plaats van verwijzing naar de OGN 2011 zal per 1 januari 2021 naar de OGN 2021 moeten worden verwezen. Het gaat daarbij om de volgende documenten:

1. Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren 2016 gemeente Maastricht (AVOI 2016), vastgesteld door de gemeenteraad op 17 mei 2016; het betreft met de name de bepalingen omtrent de “toepasselijkheid” van de verordening en de daarbij behorende toelichting. Ter zake is een concept-raadsvoorstel bijgevoegd dat is gericht op de vaststelling van een nieuwe AVOI2019 onder gelijktijdige intrekking van de AVOI2016; tevens wordt dit raadsvoorstel gebruikt om de raad te informeren omtrent het voornemen van het college te besluiten tot het aangaan van de OGN2021.
2. Het Handboek Kabels en Leidingen 2016 gemeente Maastricht, vastgesteld door burgemeester en wethouders op 15 maart 2016; het betreft de inleiding op pagina 5 waarin de positie van het handboek ten opzichte van andere relevante documenten wordt beschreven.
3. De separate verlegregeling die is gesloten met Ennatuurlijk uit 2015 dient aangepast te worden wat diverse artikelen betreft (verwijzingen en looptijd sluiten nu aan op OGN 2011 en ook dat moet OGN 2021 worden).

De onder 2 en 3 genoemde wijzigingen betreffen collegebevoegdheden en deze zijn in de beslispunten van deze nota verwerkt.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

De OGN 2021 heeft een positief effect op duurzaamheid en gezondheid omdat de saneringsopgave, bij een adequate invulling van de regiefunctie van de ondergrond door de gemeente, beter vorm kan worden gegeven. Vrij vertaald komt het er op neer dat de gemeente in gebieden die vol liggen met kabels en leidingen en waar werkzaamheden worden uitgevoerd beter kan sturen op een meer geordende en opgeruimde ondergrond. Dit is vooral van belang op (strategische) plekken waarvan de verwachting is dat daar vaker gegraven zal moeten worden met het oog op de energietransitie en/of het aanpassen van bestaande netwerken. De kosten kunnen dan vaak gedeeld worden met de nutsbedrijven en toekomstige kosten worden lager.

5. Effect op de openbare ruimte

De OGN 2021 heeft een positief effect op de openbare ruimte omdat uitgangspunt is dat de gemeenten en nutsbedrijven een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben m.b.t. de ondergrond vanuit de gedachte dat een duurzaam beheer van de ondergrond uiteindelijk leidt tot de laagst

mogelijke maatschappelijke kosten. Bovendien houdt de OGN 2021 het werkbaar op de werkvloer zodat er ruimte blijft om de werkzaamheden op verantwoorde wijze binnen planning en budget gerealiseerd te krijgen.

6. Personeel en organisatie

N.v.t.

7. Informatiemanagement en automatisering

N.v.t.

8. Financiën

Op dit moment ontvangt de gemeente Maastricht een jaarlijks dividend van Enexis van ongeveer € 385.000,-; deze uitkering staat in principe los van de OGN. Verder ontvangt de gemeente een jaarlijkse vergoeding “beheer- en degeneratiekosten”, dat is een vergoeding voor het gebruik van de openbare ruimte c.q. compensatie voor de kosten van graafwerkzaamheden. Dat is ca € 34.000,- per jaar van Enexis. Tot slot ontvangen wij nog een inconvenientenuitkering van Enexis van ca € 76.000,- per jaar (bedragen 2018). Wat WML betreft zijn de bedragen nihil wat winstuitkering en inconveniënten betreft; de vergoeding voor beheer- en degeneratiekosten van WML varieert in de periode tussen 2011 en 2019 tussen de € 10.000,- en € 20.000,- per jaar.

Daarnaast ontvangen wij vergoedingen voor herstraatkosten die zijn gebaseerd op vergunde werkzaamheden, het Handboek Kabels en Leidingen en de VNG-tarieven straatwerk.

Zoals eerder geadviseerd onder 3 schatten wij in dat de voorgestelde OGN2021 financiële voordelen oplevert bij vergelijking met de OGN2011 of een publiekrechtelijke verordening. Deze voordelen komen ten gunste van projectkosten en zullen in de praktijk (deels) worden aangewend met het oog op een duurzaam beheer van de ondergrond.

9. Aanbestedingen

N.v.t.

10. Participatie tot heden

Omdat het i.c. het sluiten van een overeenkomst tussen de gemeente en de beide nutsbedrijven betreft is (burger)participatie als zodanig niet aan de orde. Wél is het zo dat er sprake is van een onderhandelingsproces waarbij de gemeenten de voorwaarden voor het sluiten van een nieuwe OGN 2021 min of meer hebben “uit onderhandeld”.

Het onderhandelingsresultaat is vastgelegd in de thans voorliggende regeling die tijdens een tweetal ambtelijke bijeenkomsten voor de Limburgse gemeenten is toegelicht (19 september te Heel en 25 september te Stein).

11. Voorstel

1. Besluiten tot het aangaan van de Overeenkomst Gemeente en Nutsbedrijven (OGN 2021) met Enexis en WML onder voorbehoud van besluitvorming door de raad als omschreven onder het tweede beslispunt.
2. De raad conform bijgaand concept raadsvoorstel en –besluit voorstellen tot vaststelling van de “Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren 2019 Gemeente Maastricht” (AVOI2019), onder gelijktijdige intrekking van de AVOI2016.
3. Besluiten tot het mandateren van de Manager Ruimte tot het aanpassen van het Handboek Kabels & Leidingen 2016 gemeente Maastricht en tot aanpassing van de in 2015 gesloten overeenkomst met EnNatuurlijk, dit met het oog op de inwerkingtreding van de OGN 2021 per 1 januari 2021.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na instemming met deze collegenota en de besluitvorming door de raad zoals aangegeven in beslispunt 2 kan het separaat aangeleverde ondertekeningsdocument (bijlage bij brief contactgroep OGN, Enexis en WML) worden getekend.